

קול יעקב

לרפוי"ש
רפאל דוד בן אודליה

לרפוי"ש
ישי בן שושנה

להצלחת
כל משפחת דרשן

להצלחת ולרפואת
כל עם ישראל

זמני השבת פינחושליים:

הדלקת נרות: 16:04

צאת שבת: 17:20

זמן ר"ת: 17:58

עלון מס' 158 | י' בכסלו |
תשפ"ד | שנה 4

מטעמים לשולחן שבת

"וַיֵּשֶׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יְדִבֶּר נָא עִבְדְּךָ דְבַר בְּאֲזְנֵי אֲדֹנָי וְאֵל יִזְוֹר אִפְּךָ בְּעִבְדְּךָ כִּי כְמוֹךָ כִּפְרָעָה" (בראשית מ"ד, י"ז)

אומר רש"י - מכאן אתה למד שדיבר אליו קשות.

שואל האלשיך הקדוש: מדוע דיבר קשות הרי יהודה אמר בכבודו ובעצמו עליו ועל אחיו שיהיו עבדים אם ימצא אצלם הגביע?

ומשיב האלשיך - יהודה חשב שהם צריכים להיות עבדים על שמכרו את יוסף לעבד, מדה כנגד מדה ולפי זה בנימין שלא היה במכירה ובנתינת העצה לא מגיע לו את העונש להיות עבד לכן דיבר עם יוסף קשות, כי אמר יהודה לעצמו שזו לא גזירה משמים אלא התנכלות של המלך.

בפרשה הזו והקודמת מסופר שיוסף עושה עלילה על אחיו - ציוה את משרתו לתת את הגביע באמתחת בנימין. ויהודה אומר ליוסף, "הננו עבדים לאדני" אבל אח"כ דיבר אליו קשות ואומר לו - "יש לנו אח שכבר מת, ואיך נוכל לחזור הביתה ולומר לאבינו שגם בנימין שהוא אחיו של זה שנפטר, נלקח ממנו?"

שיעקב חי, לאחר מכן יצאו ושוב חזרו. ושוב שאל "העוד אביכם חי?" וקשה, שהרי עדיין לא חזרו לביתם ומניין להם לדעת אם חי הוא או לא?

כששומע יוסף את דברים, כבר לא יכול להתאפק, ומבקש מכולם שיצאו חוץ מהאחים, ומגלה להם שהוא יוסף, ואומר להם "אני יוסף, העוד אבי חי" ואחר כך אומרת התורה "ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו".

מכאן דורשים חז"ל שנתכוון להוכיחם, הוא רצה לבדוק אם הם באמת מתחרטים על שמכרו אותו, לכן אמר להם שמשאיר כאן את בנימין כדי לבדוק אם יפקירו את אחיהם הקטן כמו שהפקירו אותו. ואז ראה שיהודה בא ומסר נפשו על בנימין לאחר זאת לא יכל להתאפק שהרי אמר לו יהודה שיעקב יצטער, ולעומת זאת שמכרו אותו בעצמו לא חשבו על זה שאביהם יצטער, ועל כזו תוכחה לא יכלו לענות: למה לא חשבתם כך שמכרתם אותי? ולפי מה שהם טענו הוכיחם, הם טענו שאבא יצטער, אז למה שמכרתם אותי לא חשבתם שאבא יצטער?

על הפסוק "אָנִי יוֹסֵף הַעוֹד אֲבִי חַי" (מה, ג) (שיוסף אמר ליהודה) אומרים חז"ל במדרש רבה: אוי לנו מיום הדין, אוי לנו מיום התוכחה, ומה יוסף קטן של שבטים, לא יכלו אחיו לעמוד מפניו הקב"ה שיוכיח את האדם ביום פקודה לפי מה שהוא מה יענה? ויש להבין ב' דברים: א) איזו תוכחה יש בדברי יוסף, הרי רק שאל מה שלום אביו? ב) ומה פירוש שה' יוכיח את האדם?

כך גם שאדם יעמוד למשפט לפני בורא עולם, לאחר אריכות ימים ושנים, ה' יוכיחו ממעשיו למה לא התנהג כפי שרגיל להתנהג. לדוגמא - אדם לא נתן צדקה, ישאל אותו הקב"ה מדוע לא נתת צדקה? אז הוא יטען לא היה לי כסף.

אלא כאשר האחים באו בהתחלה עם בנימין, שאל אותם יוסף מה שלום אביהם, והם השיבו

לע"נ
יורם בן מרים כ"צ ז"ל

לע"נ
מרים בת רחל כ"צ ע"ה

לע"נ
דוד בן אסתר כ"צ ז"ל

העלוני טעוני גניחה | איני למרוא בתפילה

(הרה"ג ר' זמיר כהן שליט"א)

ישיב לו הקב"ה הרי אתה בעצמך השתמשת בכסף להוצאות של שטויות והבלים, איך לזה היה לך כסף? וכן על זו הדרך בכל ענין וענין.

אחת שאלתי

פי איך אעלה אל אבי... פן אראה ברע אשר ימצא את אבי (בראשית מ"ד, כ"ד)

כשהספור הגיע לאזנו של אבי הילד, הוא מהר להגיע לדירת ראובן שכנו, והודיע פי בכונתו לפצות אותו בכל סכום הגנבה.

וכאן הגיעה תגובתו המדהימה והאצילית של ראובן: 'אם הכסף מגיע לי מן הדין - אקבל אותו, אף אם מן הדין הוא אינו מגיע לי - אני מעדיף להשאר עם זכות מצות ההשתתפות בהצלתכם, ולא לקבל על כף שום תמורה...'

ונשאלה השאלה: האם הורי הילד צריכים מן הדין לשלם לראובן את המזון שנגזל ממנו?

תשובה: נאמר בשלחן ערוך (חו"מ סי' שפ"ח ס"ב):

"המוסר ממון בידי אנס, בין אנס נכרי בין אנס ישראל, חייב לשלם כל מה שלקח האנס, אף על פי שלא נשא המוסר ולא נתן בידו, אלא הרגיל בלבו. כלומר, המוסר ממון חברו לאנס, חייב אף במקרה שלא מסר את המזון בידיו של האנס, אלא רק אמר או הראה לאנס היכן נמצא המזון.

והנה, את הילד אי אפשר לחייב מדין 'מוסר', מהטעמים הבאים: (א) מפיון שהוא קטן, שפטור על עשית נזקים. (ב) ואף אם היה גדול (שפכר הגיע לגיל מצוות), נראה שאין בשאלתנו חיוב מדין 'מוסר', שהרי מבאר בשו"ע (סי' שפ"ח ס"ב), שבמקרה שאלץ אדם למסור את ממון חברו מחמת שאנסו הגוי לעשות זאת, ואים שאם לא נראה את המזון יכהו או יהרגו - אזי פטור המוסר מלשלם. ומשום כך, נראה שאין חיוב לשלם לראובן הנגנב, פי המסירה נעשתה מתוך אנס, וגם הפניה לדירתו נעשתה מתוך האלוץ שלא להכנס לדירה בה שקה חולה לב.

לסיכום: אין חיוב לשלם לראובן את המזון שנגזל ממנו.

להלן שאלה מענינת שהגיעה ממדינת מקסיקו, ומעשה שהיה כף הנה:

ילד יהודי עמד להכנס לבגן בו הוא מתגורר, ולפתע הגיח שודד שטני, הצמיד לרקתו אקדח, ופקד עליו: 'תשמע טוב, אתה מצלצל פעת לדירתך, עומד באפן טבעי מול המצלמה (המתקנת בשער הכניסה), ואני נכנס אחריך לבגן. לאחר מכן תפתח לי את דלת הדירה.'

הילד עשה כדבריו, וכעת השנים עולים לעבר הדירה. והנה, הילד חולף בסמוך לדלת דירת הוריו, אף משום מה מחליט שלא לדפק בה, אלא ממשיך הלאה. השודד הערל, שלא ידע היכן בדיוק מתגורר הילד, המשיך ללכת אחריו. והנה הילד נעצר בפתח דירת אחד השכנים, ראובן שמו, ודופק על הדלת...

השכן הציץ בחור העינית, הבחין בילד, והדלת נפתחה. השודד חדר פנימה, ואים על בעל הבית למסר לידיו את כל המזון שבבית. ראובן לא אבד עשתונות ולא נבהל כל כך. זו לא היתה הפעם הראשונה שנתקל באנסים. השודד הפיק את זממו ושודד מהבית סכום של כעשרת אלפים דולר, וחלף הלך לו.

פעת פונה ראובן אל הילד ומתענין, 'איך קרה שהגעתי דוקא לכאן?'. תחלה התנצל הילד בפני שכנו על שדפק דוקא על דלת דירתו, ולאחר מכן הסביר את פשר הדבר: 'רגעים ספורים לפני שעמדתי לדפק בדלת דירתנו, הרתרתי בלבי, הרי אבא חולה לב, והופעת הגנב המכהיל עלולה חלילה לגרום לו לקבל התקף לב, ולכן החלטתי להמשיך הלאה ולדפק כאן...'

ראובן ידע שהעבדות שעליהם מדבר הילד נכונות, ואמר לו: 'אתה ילד פקח שדעת זקנים בו!'